

менски, а Спас Гинов е първият, посегнал на близките и на себе си, но се спира на Кочо: „...по съображения от художествено естество. Неговият случай е по-прост, отколкото случаят със Спас Гинов, който избива няколко свои деца, жена си и други свои близки. Ако бях избрал неговия случай, стихотворението ми можеше да добие известна описателност...“² Едва ли обаче само заради пространността на разказа и разточителността на примерите авторът избира Кочо. Вазов обича и безкрайно да разказва истории, и да трупа аргументи в защита на националноидеологическите си възгледи. В избора на историята с Кочо има още нещо, което поетът може би не е успял да изясни, тъй като не е имал рационално обяснение, за да го стори. Вазов е творец с удивителен художествен усет, с мощна интуиция за архетиповите начала в националната съдба. И вероятно някъде дълбоко в гънките на културната му памет е заговорило пред-знанието за особената, уникална фигура на *обущаря* в осветените полета на българската история, в мащабните хоризонти на родово-съборния религиозен канон. „Кочовата история“ крие в себе си художествена и митопоетическа тенденция, поради което изборът ѝ предполага „*елиминирането на другите алтернативни истории*“.

Многократно в литературнокритическите интерпретации се акцентира предимно върху просточовешките реакции, възплетени от перушенеца в екстремни за общността моменти; върху участието и на не-героите в класическия смисъл на думата, върху демократичното начало на епическите сблъсъци. Нашите разсъждения ще бъдат в друга смислова перспектива. Ще се съсредоточим върху архетипния заряд на фигурата на *обущаря* и върху жестовостта на перушенския чизмар като нейна проекция. В българската (и християнската) миторитуална и религиозно-канонична памет делото на *обущаря* е пропито със свещена атмосфера. Той се ползва с изключителния престиж не просто на *homo faber*, а на ревностен защитник на християнската вяра. *Обущарят* е култова фигура в националното ни съзнание, а Кочо е една от конкретно-историческите ѝ персонафикации.

Тук е мястото да припомним, че през 1555 г. в София е мъчен и убит с камъни *обущарят* Николай, отстоявал храбро християнската вяра и превърнал се в пример за подражание на православните българи. Той бива признат за светец мъченик от „великата църква София Сардикийска“, а изпълняващият длъжността „ламбардий“ към Софийската митрополия Матей Граматик пише „Житие на Николай Нови Софийски“, достигнало до нас в препис от 1564 г.³ Припомняме тази творба на българската книжовна традиция, за да покажем, че *обущарят* не е просто номинация на определен вид занаятчийство, а се превръща в образец за религиозно-героическо мислене на нацията. Така и перушенският чизмар, и софийският *обущар* от по-далечно време изграждат парадигматичния хипостас на достойния бранител на християнството. Поведението на двамата персонажи кодира в себе си архетипни послания, знакови социалноорганизиращи функции.

Нещо повече, *обущарят* е фигура не единствено с национални свещени импликаци. В християнската обредно-канонична традиция инструментите на *обущаря* са емблема на св. Криспин (Crispinus). Криспин е светец на западната църква. През 287 г. по време на жестоките гонения на християните заедно със своя брат той е упражнявал *обущарския* занаят. Двамата се считат за патрони